

Va'aiga o nofoaga o fa'asalaga

Aisea e va'aia ai e le Su'esu'e o Fa'asea ia nofoaga o fa'asalaga?

I le 2007, o le Faigamalo a Niu Sila na latou malilie i se maliega mai Malo Afa'atasi ua fa'aigoaina o le "the Optional Protocol to the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment" po'o le 'se filifiiga o faiga i Tu'utu'uga Fa'asagatau i le Saua ma isi faiga sauā, faiga e le pei o Tagata po'o ni Faiga Leaga po'o le Sauaina' ua fa'apu'upu'uina o le OPCAT.

O lenei maliega ua faia lea e tusa o se fesoasoani i malo e fa'afetaui ai o latou tiute tau'ave i lalo o le tulafono fa'aatunu'u lautele e puipuia mai ai i faiga sauā ma leaga i nofoaga o fa'asalaga.

O le autu o lenei maliega ina ia fa'ata'atia ai se ala e maua ai asiasiga masani i nofoaga o fa'asalaga e ala lea i se fa'alapotopotoga tuto'atasi o le atunu'u.

O lenei fa'alapotopotoga o lo'o iloa lea i le igoa o le National Preventive Mechanism, (NPM) po'o le Ala o Puipuia Fa'aleatunu'u.

Tiute a le Su'esu'e o Fa'asea

O le Su'esu'e o Fa'asea o le Ala o Puipuia a le Atunu'u mo:

- falepuipui ma potu fa'amasino
- vaega o fa'asalaga a le ofisa o femalaga'iga
- nofoaga o fa'asalaga o le soifua maloloina ma i latou e mama'i tino ma mafaufau
- nofoaga mo le va'aiga o tamaiti
- ma nofoaga fetui mo tupulaga talavou.

O le matou tiute o le va'ava'aia lea o tulaga o fa'asalaga ma le faiga o tagata o lo'o lokaina ma le faia o ni fautuaga mo le fa'aleleia atili.

O le Su'esu'e o Fa'asea e lagolagoina e asiasi o i latou ia e asiasi i nofoaga o fa'asalaga.

E mafai ona matou ulu atu i nofoaga uma lava e ono faia ai ni fa'asalaga, atoa ai ma i latou o lo'o lokaina.

E ia i matou le sa'olotoga e filifili ai le taimi ma le nofoaga matou te manana'o e asiasi i ai, ma tagata matou te manana'o e talanoa i ai.

O a ni vaega e va'ai i ai le Su'esu'e o Fa'asea?

- Faiga. Fa'ata'ita'iga so'o se tu'ua'iga o ni faiga-lê tatau, fa'aaogaina o le tu'u to'atasi, fa'amalosia po'o le fa'asaina.
- Nisi o faiga puipui. Fa'ata'ita'iga o fa'amatalaga mo le ua lokaina, ala o le faiga o le fa'asea, lesitala ma le fa'amaumauga.
- Tulaga o Alaga'oa. Fa'ata'ita'iga nofoaga ma le tulaga o nofoaga.
- Ni galuega fai. Fa'ata'ita'iga so'otaga ma aiga ma tagata i fafo atu o le nofoaga, fa'amalositino i fafo, ni a'oa'oga ma ni mea fai fa'afiafia.
- Mauaina o ni faiga fa'alesoifua maloloina
- Aufaigaluega. Fa'ata'ita'iga, tulaga o le aufaigaluega, amioga ma ni a'oa'oga.

Isi Ala o Puipuiga a le Atunu'u

- Mo i latou o lo'o lokaina e Leoleo, fa'afeso'ota'i le Independent Police Conduct Authority po'o le Pulega a Amioga 2 Leoleo Tuto'atasi i le 0800 503 728, i-meli le enquiries@ipca.govt.nz.
- Mo le va'ava'aia o tamaiti laiti ma le saogalemū, ma nofoaga fetau o talavou, fa'afeso'ota'i le Komesina o Tamaiti i le: 0800 224 453 i-meli: children@occ.org.nz.
- Mo le nofoaga malu o le au puipuia, fa'afeso'ota'i le Asiasi o Au'aunaga a le Nofoaga Malu Puipuia: (04) 498 6824 i-meli: robert.bywater-lutman@nzdf.mil.nz.
- Ala o Puipuiga Tutotonu e fesoasoani i le fa'agasologa o gaoioiga a le NPMs i le Komesina a Aiā Tatau a Tagata: 0800 496 877 i-meli: infoline@hrc.co.nz.

Fa'afeso'ota'iga o le Su'esu'e o Fa'asea

Telefoni fua e leai se totogi: 0800 802 602

www.ombudsman.parliament.nz

I-meli:

info@ombudsman.parliament.nz

Meli:

PO Box 10152, Wellington 6143

Fesimili:

(04) 471 2254

Fesili i le Ofisa:

8:30am to 5:00pm Aso Gafua i le Aso Faraile

Ueligitone

Level 14, 70 The Terrace, Wellington 6143

Aukilani

Level 10, 55-65 Shortland Street, Auckland 1010

Kalaisatete

545 Wairakei Road, Harewood, Christchurch 8053